

מעוז צור

ראשית פותח הפייטן בתפילה להקב"ה שיבנה לנו את בית המקדש*

השם שהוא צורי, המגן עלי כסלע איתן הוא מעוזי, ומקור ביטחוני וישועתי
(על כל הניסים שעשית עמדי) רק אותך נאה וראוי לשבח. ואני מבקש ומתחנן אליך
כאשר תבנה על מכונו את בית המקדש שבו אני אתפלל
ושם נקריב לפניך קרבן תודה על הניסים ועל פרות נפשינו
כישבוא העת שהקב"ה יעשה טבח כנקמה מ-
מכל שונאינו המנבחים עלינו ככלבים ומגדפים כלפי מעלה
אז אפתח פי ואגמור (אשלים) לפניך שירי מזמור והלל
על חנוכת המזבח שחנכו אותו לעבודה

מְעוֹז צוֹר יְשׁוּעָתִי
לִּי נִצָּח לְשִׁבְחָה
תְּכַוֵּן בַּיּוֹם תְּפַלְתִּי
וְשֵׁם תִּזְכֶּה תִּפְתַּח
לְעֵת תִּכְוֶן מִטְּבַח
מִצָּר הַמִּנְחָה
אֲזִ אֲגַמֵּר בְּשִׁיר מְזֻמֹּר
חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ

בבית זה מבאר הפייטן את הגלות המרה שגלו אבותינו במצרים עד שהקב"ה גאלם

משם ונקם מהמצרים

נפשי שבעה כבר בהרבה רעות וצרות שבאו עלי
ומרוב צער בכל ויגון כלו (אזלו) שם כחותיני
המצריים מררו את חיי בכל מיני עבודה קשה כמו שנאמר וימררו את חייהם בעבודה
קשה (שמות א, יד)
מלכות מצרים המשולה לעגלה (ירמיהו מו, כ) הם אשר, שעבדו אותי אבל הקב"ה
השם שגדלה ידו להושיע הוא
הוציא מארץ מצרים את ישראל הנקראים עם סגולה כמו שנאמר והייתם לי סגולה
(שמות י"ט, ה)
כל חילותיו של פרעה הרשע שרדף אחרי בניי וכל כוחו
טבעו בים סוף כמו שנאמר תהומות יכסיומו ירדו במצולות כמו אבן

רְעוֹת שִׁבְעָה נִפְשִׁי
בְּיָגוֹן כְּחֵי כָּלָה
חַיִּי מְרֻרָה בְּקִשְׁי
בְּשַׁעְבוֹד מַלְכוּת עֲגָלָה
וּבְיָדוֹ הַגְּדוּלָה
הוֹצִיא אֶת הַסְּגוּלָה
חֵיל פְּרַעֲה וְכָל זַרְעוֹ
יָרְדוּ בְּאֲבָן בְּמִצְוֵלָה

בבית זה מבאר הפייטן את הגלות השני של ישראל אחר חורבן בית המקדש הראשון

אחר גאולת מצרים הקב"ה הביאני לבית המקדש הנקרא דביר
אולם גם שם אחר שבאתי אל המנוחה ואל הנחלה לא שקטה נפשי לאורך זמן
מפני שבא נוגש, דהיינו נבוכדנצר מלך בבל, והגלה אותי לבבל
הגלות הזאת באה עלי כי עבדתי עבודה זרה
ועל ידי מעשי גרמתי שאמזוג לעצמי יין עם רעל
ובחורבן זה כמעט שם ישראל נעלם ועבר מן העולם
ולקץ שנות גלות בבל עליתי לא"י משם ע"י זרובבל שהוא הי ראש העולים
והישועה באה לאחר קץ שבעים שנות גלות שהיו כנגד שבעים שמיטין שלא שמרו
ישראל (רש"י ויקרא כ"ה, י"ח)

דְּבִיר קִדְשׁוֹ הִבְיֵאֵנִי
וְגַם שָׁם לֹא שָׁקֵטִי
וְכֹא נִוָּשׁ וְהִגְלִי
כִּי זָרִים עֲבַדְתִּי
וַיִּין וְרַעַל מִסְכַּתִּי
כְּמַעַט שַׁעֲבַרְתִּי
מֵאֲזֵל בְּגָל לְרַבְּבָל
לְמַעַן שִׁבְעִים נוֹשְׁעָתִי

בבית זה מבאר הפייטן צרות שהיו לישראל בימי גלות בבל ושהקב"ה הושיעם

לכרות קומתו של ברוש, דהיינו מרדכי הנקרא ברוש (מגילה י:), וביקש להורגו
ביקש זאת המן הרשע הנקרא אגגי
וזה שחשב לעשות למרדכי הצדיק נהי' להמן למלכות שהיא עצמו נלכד בו
וגאותו נשברה (ונאבדה)
את כבודו של מרדכי הצדיק שנקרא איש ימיני הגדלת והרמת
והאויב (המן הרשע) שמו - נמחה מן העולם
ולא את עצמו בלבד מחית מן העולם אלא גם את רוב בניו ורכושו
שנתלה הוא על העץ והוא המוקש (המלכות שהתכוון ללכוד את מרדכי, בה הוא
ובניו נלכדו)

כְּרוֹת קוֹמַת בְּרוֹשׁ בְּקִשׁ
אֲגַגִּי בְּן הַפְּדָתָא
וְנִהְיֶתָה לוֹ לַפֶּחַ וְלַמִּוֶּקֶשׁ
וְגִאוּתוֹ יִשְׁבַּתָה
רֹאשׁ יְמִינִי נִשְׂאֵת
וְאוֹיֵב שְׁמוֹ מְחִית
רַב בְּנָיו וְקִנְיָנוֹ
עַל הַעֵץ תְּלִית

בבית זה מבאר הפייטן את צרות ישראל בימי החשמונאים שסבלו מאת היוונים עד שריחם ה' עליהם והושיעם וקבעו את הימים ההם להלל ולהודות לה'

היוונים שנאספו על עם ישראל להחטיאם
זה הי' בימי החשמונאים
היוונים פרצו י"ג פירצות בחומות בית המקדש [ואפשר לרמוז שעשו פרצות בחומת
היהדות שהם מגדלין], ונכנסו להיכל בית המקדש
וכל השמנים שהיו בבית המקדש טמאו (לא שפכו רק טמאו כי עיקר כוונתם היתה
להחטיא)
ומהשמן שנשאר, מיתר הקנקנים שטמאו, והם לא ראוהו ולא טימאוהו
מהשמן הזה שהי' בו להדליק יום אחד בלבד ועשה נס ודלק שמונה ימים, הנס הזה
הוא לשושנים, דהיינו לצדיקים הנקראים שושנה (שיר השירים)
החכמים שבזמן ההוא שהם יודעי בינה שהבינו שהימים האלו, שמונה הימים, הם ימי
רצון
קבעו את הימים האלו לשיר והלל ורננים להקב"ה

יְוֹנִים נִקְבְּצוּ עָלַי
אֲזִי בְיָמֵי חֲשֻׁמְנַיִם
וּפְרִצוּ חוֹמוֹת מִגְדָּלַי
וְטִמְאוּ כָּל הַשְּׂמִנִים
וּמִנְשֵׁמֵי קִנְקִינִים
נִעְשָׂה נִס לְשׁוֹשָׁנִים
בְּנֵי בִינָה יְמֵי שְׁמוֹנָה
קָבְעוּ שִׁיר וְרִנְנִים

בבית האחרון זה מסיים הפייטן שבטוחים אנחנו שנוכה לגאולה שלימה במהרה*

גלה לנו השם את ירך האדירה במעון קדשך
ותקרב לנו את הישועה (הגאולה) שנושע מן הגלות האחרון הזה
דם עבדך, בני ישראל, שדמם נשפך בגלות, נקום ה' נקמתם
ממלכות אדום הרשעה
כי מצפים אנו כבר זמן רב לישועה הזאת, שהרי מתעכבת הגאולה לבוא
ועד עכשיו לא זכינו לראות את קץ הרעות הבאים עלינו
דחה והדוף את מלכות אדום אל צילו החשוך של המוות (דהיינו גיהנום)
והקם לנו לתחי' את שבעת הרועים כימי קדם שהם ינהיגו (אברהם, יצחק, יעקב,
משה, אהרן, יוסף, ודוד)

חֲשׁוֹף זְרוּעַ קִדְשְׁךָ
וְקָרַב אֶצְלִי הַיְשׁוּעָה
נִקָּם וְנִקְמַת זֶם עֲבָדֶיךָ
מֵאֲדוּמָה הַרְשָׁעָה
כִּי אֲרַכָּה לָנוּ הַיְשׁוּעָה
וְאִין אֶצְלִי הַרְעָה
דְּחָה אֶתְמוֹן בְּצֵל צְלָמוֹן
הִקָּם לָנוּ רוּעִים שִׁבְעָה

* חלק זה תקנה מאוחרת נזכר לראשונה בקיצור השל"ה, ויש כמה נוסחאות.

* מצאנו פירוש קל ונאה והוראה לך על המציאה, וברכה לחילו לאורייאתא להמסדרו (עדיין בעילום שם), ואע"פ שרוב רובו דברים פשוטים הבאנו כאן להוסיף כוונת הדברים (בפרט דמצינו שהלקט יושר כותב שהתה"ד הי' שר כל לילה - ובליל שבת שר שיר זה אצל השולחן שבת ולא מיד סמוך להדלקה, ע"ש).